

Redactare: Ioana Chiriță, Mugur Butuza

Tehnoredactare: Adriana Vlădescu

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Laurențiu Midvichi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

WANG, GANG

English / Wang Gang ; trad. din lb. chineză de Roxana Rîbu. - Pitești :

Paralela 45, 2023

ISBN 978-973-47-3931-8

I. Rîbu, Roxana (trad.)

821.581

英格力士,

Wang Gang

Copyright © Wang Gang, 2004

Romanian translation © Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd. 2023

This edition is published by arrangement with China National Publications Import & Export (Group) Corporation (CNPIEC) and Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd. (FLTRP)

All rights reserved.

Copyright © Editura Paralela 45, 2023

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

WANG GANG English

Traducere din limba chineză de
Roxana Rîbu

Editura Paralela 45

Capitolul I

1

În ziua aceea de primăvară – să fi fost prin mai, când orașul Urumqi se scălda în razele soarelui, reflectate de munții Tian Shan – am intrat și eu în școală (plutind ca fulgii de zăpadă de la fereastră), apoi m-am așezat pe un loc din dreptul geamului, privind la ninsoarea cu soare de afară. Așa e la Urumqi, se întâmplă adesea să te bată și fulgii de zăpadă, și razele soarelui în același timp – și asta când fandosiții de la sud de Marele Zid s-au plictisit deja de câmpuri înverzite și piersici în floare.

Nimeni n-a strigat să ne ridicăm atunci când a intrat Ajitai. În clasă era cam ca pe malul gârlei, ziceai că suntem niște găze care bâzâie bucuroase la soare. Nici nu s-a prins vreunul că intrase ea. A făcut câțiva pași înainte și, abia când Li Lături a strigat o dată, ne-au căzut tuturor privirile pe Ajitai.

Nimeni nu mai spera că Ajitai se va întoarce.

Eu îmi ziceam că, cel mai probabil, n-o să se întoarcă niciodată.

Ajitai stătea în picioare pe podium și nu spunea nimic, însă din ochi începuseră să-i curgă lacrimi.

Cu siguranță v-ați dat deja seama de ce erau toți băieții abătuți azi: tocmai pentru că urma să plece Ajitai. Era frumoasă și cu pielea albă – o corcitură. A, pardon, „corcitură“ se zice la Urumqi; trebuie să vă traduc: asta înseamnă că mama ei era uigură, iar tatăl ei, chinez (sau invers, tatăl ei era uigur și mama, chinezoaică).

De anul trecut n-am mai învățat rusă, iar de azi nu mai învățăm uigură. Pe noi nu ne interesau limbile, ci fetele – așa, ca Ajitai. Și chiar dacă era profesoară, uite că eu, în zori, așteptam să-i văd gâtul și lacrimile, mai mult decât lumina zilei.

Ajitai pleacă. Știți voi, oare, cât de apăsătoare e vestea asta pentru mine?

Ea ne-a cuprins pe toți cu privirea și, în acel moment, tuturor băieților li s-a tăiat respirația, de parcă așteptau pronunțarea unei sentințe. Căci zilele acestea circulasera tot felul de zvonuri despre Ajitai. Cineva a zis că se suise chiar ieri într-un camion, în față, lângă șofer, și plecase la Kashgar, de unde ar fi provenit mama ei. Dar zvonurile sunt doar zvonuri. Și uite că acum stătea pe podium, căci se pare că Li Lături avusese dreptate: tot mai trebuia să vină la ultimul curs.

Când Ajitai s-a întors, i-am privit mijlocul și coapsele; în mișcare, semănau cu frunzele de ulm de pe malul râului Urumqi, vara, când se leagănă ușurel în bătaia vântului. Apoi, cu creta în mână, a scris pe tablă cinci cuvinte: *Citate din operele președintelui Mao*.

A scris anevoie cuvintele astea și s-a oprit. S-a întors și ne-a spus în chineză:

— Nu vreau să plec, nu vreau să mă despart de voi.

Băieții au oftat și au început să zburătăcească încoace și încolo, ca niște vrăbiuțe, de nici nu ziceai că sunt în clasă, ci în văzduh.

Văzându-ne astfel, Ajitai a zâmbit – și cine mai zâmbea ca ea? Cu ale cui buze puteau fi comparate buzele ei?

Atunci Li Lături a tras un zbirer:

— Trăiască pururea președintele Mao!

Toată clasa a izbucnit în râs; chiar și fetele, de data asta.

Apoi au zbierat toți, întocmai ca Li Lături:

— Trăiască pururea președintele Mao!

Ajitai a așteptat să se oprească ovațiile apoi a zis:

— Chiar vă doriți așa de tare să învățați uigură? Vreți să rămân?

În clasă s-a făcut tăcere. Ajitai se înșela. Pe băieți nu-i interesa nicio limbă, nici chineză nu voiau să învețe, ce să mai zicem de uigură, iar fetele de multă vreme visau și așteptau orele de engleză,

English – care aveau să vină așa cum răzbate de după munții Tian Shan întâia ploaie de primăvară (munții aceia atât de îndepărtați pentru voi) și se varsă în valurile râului Urumqi și în iazurile de lângă școală.

Privirea lui Ajitai s-a oprit pe chipul meu. Privindu-mă în ochi, a spus:

— Liu Dragoste, ești cam absent, la ce te gândești?

M-am înroșit. Toată clasa mă privea. M-am ridicat în picioare.

Era prima dată când Ajitai îmi punea o astfel de întrebare.

Mi s-a împleticit limba, când am zis:

— Nu mă gândesc la nimic.

Ea a zâmbit și mi-a spus să stau jos.

Am ezitat un pic și am continuat:

— *A laoshi**, tu...

Ea m-a întrerupt:

— V-am spus de atâtea ori să nu-mi mai spuneți *A laoshi*, ci *Ajitai laoshi*. Dar de-acum să-mi spuneți doar Ajitai. Că, de fapt, nu mai sunt profesoară.

I-am spus:

— Nu pleci, nu?

— Trebuie să plec, a zis ea, voi lucra în comerț.

După ce m-am așezat, m-am întrebat ce-o fi însemnând asta, că va lucra în comerț? Asta înseamnă că, de azi înainte, va lucra într-un magazin? Dar, oare, ce magazin?

Ajitai a continuat:

— Aș vrea și eu să învăț engleză cu voi. Ieri l-am văzut pe profesorul vostru de engleză. Îl cheamă Wang Yajun†.

Băieții au scos imediat un „Aaa...” dezamăgit.

Ajitai a zâmbit și a anunțat:

— Bine, ora s-a terminat.

* *Laoshi*, „profesor“, apelativ cu mai multă distincție, spre deosebire de „tovarăș“ sau „domn“. (N. tr.)

† Yajun, „vicecampion, finalist“, în lb. chineză. (N. tr.)

Apoi a ieșit din clasă sub privirile noastre, iar eu m-am uitat din nou cu dor la părul ei auriu, care se unduia asemenea ierbii din apa iazului.

Dincolo de fereastră, totul părea să plutească aiurea, ca fulgii de zăpadă. Am privit în sus. Cerul era atât de albastru că, pur și simplu, mi-a venit să plâng. Chiar dacă lacrimile băieților sunt ca ale fetelor, tot mă cam jenez să vărs lacrimi în fața altora. Dar dacă ați fi văzut cât de albastru era cerul copilăriei mele în Urumqi...

De fapt, aveam inima grea; nu doar eu, ci toată clasa, chiar și cei de teapa lui Li Lături.

Când fetele se uitau spre cer, n-ai fi zis că le venea să plângă. Nu știi dacă nu cumva memoria mă înșală, dar mă tot întreb, oare, de ce-oi fi fost eu un puțoi sensibil, căruia i se aduna în suflet un noian de sentimente ori de câte ori vedea culori atât de impresionante, că nici nu le putea pune în cuvinte? Îmi crescuse și puța, ajunseseam într-a V-a, mi se mai schimbase și vocea, dar pasiunea pentru cer tot era mai mare decât a colegelor de clasă (până și peticele de pe hainele lor mi se păreau colorate).

„Smiorcăit“ și „puțoi“ – astea sunt vorbe de-ale noastre, din Urumqi. Dar dacă voi, chinezii din sudul Zidului și străinii, țineți neapărat, vă traduc din nou. Totuși, trebuie să explic cu discreție: termenul din urmă se referă la băieții cărora le crește cocoșelul.

În clasă era liniște, nimeni nu mai zicea nimic.

Rusa a trecut, uigura a fost și s-a dus, acum venea engleza.

2

Dorul după anii copilăriei îi copleșește adesea pe bătrânii în-greunați de ani.

Și atunci, evident că nu la moarte ne gândim, ci la naștere; mai ales un smiorcăit ca mine. Căci aflasem că tristețea inimii este uneori mai nesfârșită decât întunericul nopții. În astfel de momente, priveam neputincios și înmărmurit munții înzăpeziți și cerul, întrebându-mă de ce nu putem alege unde ne naștem.

De ce-a trebuit să mă nasc într-un loc precum Urumqi din Xinjiang, unde în mai, ba chiar și în iunie, te trezești că începe să ningă, pentru ca mai apoi să fie totul o mocirlă. Primăvara, pretutindeni nu vezi decât băltoace, provenite din gheața și zăpada care s-au topit; iar când ieși pe strada strălucind sub razele soarelui, ți se pare că țâșnesc de peste tot sclipiri orbitoare. În depărtări, mereu era ceva argintiu care sclipea către mine; și de câte ori nu m-am dus, în zilele când nu se făceau ore, către marginea orizontului, dorind să văd ce anume strălucește în ape. Fusesem pe muntele Yamalike, unde în afară de lut nu mai găseai decât nisip, și la mormintele de pe colina dinspre apus, locul unde se desfășurau frecvent execuții.

Din copilărie, am simțit că Urumqi este un loc singuratic sau, mai bine zis, eu eram copilul singuratic de acolo.

Odată, pe când aveam vreo patru ani, m-am dus cu ai mei la Nanjing. A fost un drum atât de lung că mă apucase disperarea, credeam că n-o să mai ajungem niciodată la capăt. Dar când am văzut ce uriaș e orașul acela – cu mulțimea lui de blocuri înalte și puhoiul de oameni –, m-a luat amețeala.

Mama mi-a povestit atunci:

— Țasta e locul în care mami și tati au copilărit și au mers la școală. Iată, copacul ăsta se numește platan. E adus din Franța.

Era prima dată când auzeam cuvântul ăsta, „Franța“.

— Unde e Franța?

— Unde? În Europa.

— Unde e Europa?

— Peste mări.

— Mările unde sunt?

— Mări sunt în multe locuri.

— Și atunci, eu cum de ce nu le-am văzut? Unde sunt mările?

— În Xinjiang nu există mare.

— De ce nu există mare în Xinjiang?

— Cândva totul era o mare întinsă, apoi a secat.

— De ce m-ați născut voi acolo unde a secat marea?

Tata, văzând că pun asemenea întrebări, a schimbat subiectul zicând:

— Nu sunt mări, dar sunt munții Tian Shan.

Mama a continuat:

— În fiecare primăvară, gheața și zăpada de pe Tian Shan se topesc și se fac pâraie care se scurg în râul Urumqi...

— De ce m-ați născut în Urumqi? Eu n-am vrut să mă nasc într-un loc ca ăla, eu voiam să mă nasc aici.

De fapt, în ziua aceea, pe străzile din Nanjing, voiam să le spun: „Eu aș fi vrut să fiu născut de voi aici, să fiu născut în Nanjing.“

Mama și tata s-au uitat unul la altul stânjeniți și și-au zâmbit cu drag.

Mama s-a întors spre mine:

— Știi de ce ți-am pus noi numele Liu Ai*?

Nu voiam să aud încă o dată, mama îmi mai spusese și în alte rânduri.

I-am răspuns:

— Am amețit.

Și atunci mi-am îndreptat gândul spre altceva. De mic am avut puterea asta: când nu vreau să aud ceva, imediat pot să-mi distrag atenția, să-mi îndrept gândurile către cer, munți sau chiar spre marea pe care n-am văzut-o nici până în ziua de azi.

Păi, chiar așa, nu e nimic mai tragic decât să fii nevoit să te naști și, odată născut, totul să fie gata hotărât, fără ca tu să mai poți schimba ceva.

Te trezești într-un loc sălbatic, unde încet-încet te faci mare. Nu bei apă din fluviul Albastru sau din fluviul Galben, ci din gheața și zăpada topite pe Tian Shan. Iar după ce te faci mare, îți dai seama că arăți cu totul altfel decât cei din Nanjing. Că pielea ți-e mai aspră... că vorba ta îi face pe chinezi să râdă... Chiar și dacă le spui că Urumqi e un oraș, tot te trezești întrebând: „Voi mergeți călare la școală?“

* Ai, „dragoste“, în chineză. (N. tr.)

Eu n-am avut de ales și m-am născut la Urumqi, dar părinții mei? Au fost ei obligați să se ducă până acolo? Chiar așa, de ce mi-or fi pus un asemenea nume, Liu „Dragoste“, adică nici de băiat, nici de fată?

Dragostea e un soi de bunătate, adică o virtute nobilă. Carevasăzică, nu e cam forțat? Liu Dragoste... Liu Dragoste... E un nume cam forțat.

Era tare cald în ziua aceea la Nanjing, aerul parcă era încins. După ce-am mâncat ultima bucățică de rață, tata ne-a luat pe mine și pe mama și ne-a dus să cumpărăm un pick-up. Apoi el cu pick-upul și cu mama au luat-o înainte, eu mergând în urma lor printre platanii aduși din Franța. La un moment dat, am cotit și ne-am oprit în fața unei case de lemn. Tata a ciocănit; i-a deschis ușa un fost coleg de școală și-am intrat. Ei doi au stat față în față, s-au privit puțin, apoi tata i-a spus:

— Măine trebuie să ne întoarcem în Xinjiang, nu știu când voi mai putea veni.

Ochii celuiilalt s-au umezit puțin, când i-a răspuns:

— Chiar ieri mă uitam la poza aceea pe care mi-ai trimis-o. Tata a zâmbit modest.

Am spus:

— Să văd și eu poza.

Colegul lui a scos-o din sertar și mi-a dat-o zicând:

— Sper că Liu Dragoste va ajunge un om ca tatăl său.

În fundal se zărea o clădire. De cum am văzut-o, am știut că e Teatrul Minorităților. Văzusem un film acolo și ascultasem cântece de-ale uigurilor; băteau din tamburinele acelea ale lor, iar vocile le erau mai răsunătoare ca ale noastre. Poate și ei s-or fi întrebând, ca și mine: „De ce-a trebuit să ne naștem în acest loc fără mare?“

În poza cenușie se mai vedeau niște coloane albe din calcar și o cupolă. Tata era arhitect, asta era opera lui.

Tata a luat poza și s-a uitat la ea, iar în privirea lui parcă se vedea un pic de mândrie atunci când a zis:

— Ți-am mai adus o fotografie, una în care suntem toți trei.

Mama a scos fotografia și i-a dat-o colegului. Eram toți trei la intrarea în Teatrul Minorităților. Tata mă ținea în brațe, cu mama lângă el. Ochelarii tatei, lipiți de capul meu, îi stăteau strâmb pe față.

Colegul a privit poza și a comentat:

— Liu Dragoste îți seamănă leit.

Tata l-a îndemnat:

— Privește clădirea, nu oamenii contează.

Colegul său a scos un disc din dulap și i-a spus tatei că i-l dăruiește.

Pe urmă au deschis pick-upul și au pus discul acela.

Aparatul a început să cânte.

Eu am întrebat-o pe mama:

— De ce nu se aud tamburinele uigurilor?

Mama a zis:

— Sunt viori și un pian. Nu sunt tamburine și lăute.

Am remarcat:

— Mie nu-mi place cum sună.

De fapt, voiam să spun că nu eram obișnuit cu astfel de sunete. La Urumqi nu se auzeau astfel de melodii, acolo cel mai mult răsună muzica uigurilor, cu tamburine și lăute. Îmi amintesc că, în copilărie, peste tot se auzea un cântec foarte cunoscut, *Lăuta mea*. Era tare frumos și chiar îndrăznesc să vă asigur că aceea era cea mai plăcută muzică de pe pământ. Vorbea despre pustiurile și întinderile din Xinjiang. Dar uite că acum și tata, și mama ascultau așa ceva. Ba, acel coleg i-a spus tatei de mai multe ori că pe compozitor îl chema Glazunov.

E de-a dreptul rușinos că, în clipa asta, scriind numele lui Glazunov, mă simt ca un fandosit. Ca și cum mi-ar plăcea să spun vorbe dintr-astea, când, de fapt, în romanul ăsta, Glazunov și viorile lui sună ca nuca-n perete. Ca și cum ți-ar intra un ghimpe în deget – așa mă bâzâiau sunetele acelea, și pe dinăuntru, și pe din afară.

Cum nu eram obișnuit cu sunetele respective, n-am apucat să ascult prea mult, că am și adormit. Și știu că am avut un vis,

în care unele lucruri erau închipuite, ca Nanjing și Glazunov, dar altele erau adevărate, ca Urumqi și *Lăuta mea*.

3

Piscul Bogda se înălța chiar în fața mea. Acolo erau izvoarele râului Urumqi.

Într-un mai senin și rece, am luat-o printre noroaie și prin razele atât de orbitoare, că până și sufertașul pe care-l țineam lucea precum cristalul. Mă duceam cu mâncare la tata. Spusese de dimineață că nu va avea vreme să vină acasă la prânz, că trebuie să termine cât mai repede portretul acela.

În fața teatrului, se ridica un zid. Tata stătea pe schele și toc-mai terminase de pictat capul unui om, iar acum îi picta umerii. În vreme ce noi toți eram slabi, acel om era grăsun. Era chiar președintele Mao Zedong.

M-am dus în dreptul lui și i-am zis:

— Tată, hai să mănânci.

Tata nu m-a băgat în seamă; se concentra asupra picturii.

I-am zis din nou:

— Tată, mănâncă!

El, fără să se întoarcă, a întrebat:

— Seamănă?

M-am uitat puțin și i-am răspuns:

— Pare-se că-i lipsește o ureche.

Tata mi-a explicat:

— Ei, ce știi tu? Se numește „perspectivă“.

Dar eu l-am contrazis:

— Bine, dar tot îi lipsește o ureche.

Tata s-a enervat puțin, s-a oprit din pictat, și-a îndreptat ochelarii și a coborât de pe schele, agil ca o maimuță din Parcul de Vest, strecurându-se printre bare și scânduri. După câteva poticneli, a sărit jos pe pământ.

Văzându-i fruntea transpirată, i-am zis:

— E obositor să pictezi, așa-i?

— Depinde ce anume pictezi, mi-a zis el.

Eu am insistat:

— Uite, nu-i lipsește o ureche?

— Dacă s-o putea, te faci și tu arhitect și ai să înveți regulile de bază ale picturii, a spus el, după care a luat o turtă de mălai cu carne și a mușcat o bucată mare.

Din neatenție, și-a mușcat și un deget. S-a uitat la mâna care-l durea și a văzut că nu-i dăduse sângele, ci se vedeau numai urmele dinților, așa că a zâmbit și a spus:

— M-am lăcomit, a trecut ceva vreme, cam de pe la Anul Nou, de când n-am mai mâncat carne. Nici nu mai țin minte de când n-am mai mâncat picioare de porc... Tare mult a trecut.

Privind la portretul abia pictat, îl auzeam pe tata cum mestecă. Turta de mălai măcinată între dinții tatei semăna cu zgomotul betonierei de pe șantier, malaxând nisipul cu pietriș. Dar nu mi-am luat o clipă ochii de la urechea aceea lipsă.

Luând în serios insistența mea, tata a continuat:

— Hai să-ți arăt ce este aceea „perspectivă“. Uită-te la mine; dacă stau în unghiul ăsta, nu-i așa că îmi vezi doar jumătate din față și doar o ureche? Și conturul nasului, al buzelor? Dar dacă mă întorc...

Tot vorbind, a îmbucut ultimul duminic de turtă, apoi s-a întors ușurel cu fața în partea cealaltă.

Atunci eu am zis bucuros:

— Văd urechea!

Era clar că se cam enervase, căci mi-a zis:

— O vezi?! Ba n-o vezi, îmi vezi doar capul și fața. Ca să-mi vezi și urechea, ar trebui să stau așa.

Încă vorbind, a întors fața din nou, de data asta mai arăgos.

Exact atunci, dintr-o clădire aflată în apropiere, au ieșit doi bărbați. Unul purta ochelari, celălalt nu. Cel cu ochelari era directorul Fan, iar cel fără ochelari era un tip foarte înalt.

Tata a devenit vizibil încordat, așa că mi-a spus:

— Hai, du-te acum! Și spune-i mamei că vin acasă de îndată ce termin de pictat.

Eu i-am răspuns:

— N-am ore după-amiază, mai stau să mă uit cum pictezi.

Tata a insistat:

— Du-te acasă!

Însă eu tot n-am plecat.

Privirea tatei arăta neputință, poate chiar și un pic de teamă. Era clar, îl deranja faptul că mă aflu acolo.

M-am uitat în ochii tatei și am văzut o ezitare. Dacă mi-ar mai fi spus încă o dată să plec, l-aș fi ascultat; dar n-a mai avut vreme s-o facă.

Cei doi bărbați ajunseseră în fața lui.

Omul înalt și fără ochelari s-a uitat la zid și a observat:

— Seamănă, chiar seamănă, așa arăta și pictura pe care am văzut-o în Piața Tiananmen.

Deodată, a tresărit și a zis:

— De ce are doar urechea stângă, nu și pe cea dreaptă?!

Eu m-am umflat un pic în pene. Tata sigur greșise, iar eu fusesem primul care își dăduse seama, numai că el nu voia să recunoască.

Tata s-a uitat la portret și le-a explicat:

— Tovarășe director Fan, tovarășe comandant-șef Shen, e vorba despre perspectivă. Imaginați-vă...

Omul ăla s-a uitat la tata și a poruncit:

— Ce?! Haide, suie-te repede și pune-mi urechea la loc.

Însă tata nu s-a mișcat din loc. Fața lui era toată numai un zâmbet, ca și cum ar fi fost bucuros din cale-afară. L-am auzit spunând:

— Dacă îi pun urechea, n-o să mai semene.

Omul ăla a venit mai aproape de noi. Mai întâi l-a prins pe tata de mână, dar mai apoi s-a răzgândit și l-a luat de ureche, trăgându-l ușurel. Văzând că tata nu-l urmează de bunăvoie, a început să-l tragă mai tare, zicând:

— Hai odată, suie-te și pune-mi urechea aia la loc!

Directorul Fan, ochelariștii, râdea în timp ce-l sfătuia pe tata:

— Dacă ți-a zis s-o pui, atunci pune-o.

Tata s-a uitat la ei nehotărât, apoi l-a privit pe directorul Fan de parcă i-ar fi cerut ajutorul. Tata era conștient că directorul Fan e om cu școală, așadar știe ce-i aia perspectivă, la fel cum știe multe altele.

La început, am râs și eu cu oamenii ăia. Dar când am văzut că-l trage pe tata de ureche, nu mi-a mai venit să râd, ci să le zic să-i dea drumul; însă n-am îndrăznit. Ba, parcă, simțeam că mă doare și pe mine urechea un pic.

Tata s-a urcat repede pe schelă.

Eu, privindu-l de jos, am văzut cum îi flutură părul, iar ochelarii îi sclipesc în soare.

A luat pensula și i-a desenat omului de pe perete o ureche în partea dreaptă, și atunci toți am rămas cu gura căscată: figura se schimbase cu totul, nu mai arăta deloc ca un cap și o față de om normal.

Omul acela a comentat:

— Ai pictat aiurea, i-ai făcut urechea prea mare.

Tata a șters urechea cea nouă și a făcut-o ceva mai mică.

Acum portretul președintelui Mao era și mai caraghios.

Într-un final, tata a spus:

— Nu merge.

Omul ăla i-a poruncit:

— Dă-te jos!

Directorul Fan a adăugat:

— Hai, mai repede!

Tata a coborât și s-a uitat la portret, alături de cei doi. Deodată, directorul Fan a ridicat mâna și i-a dat tatei o palmă. A fost cât pe ce să-l doboare la pământ.

Apoi i-a spus:

— Las' că știu eu ce-i în capul tău!

După care s-a uitat slugarnic la ăla înalt.

Comandantul Shen, omul cel înalt, a indicat:

— Ștergi tot și pictezi de la început.

Și, zicând acestea, au plecat.

Atunci eu m-am dus după ei și, trăgându-l de picior pe directorul Fan, am întrebat:

— De ce l-ai lovit pe tata?

El a râs și mi-a răspuns:

— Ești mic; când o să te faci mare, o să te delimitezi de el.

Eu însă îl țineam din toate puterile, nevrând să-i dau drumul.

Atunci, el a strigat la tata:

— Hai, ia-ți copilul de aici!

Tata a țipat la mine:

— Vino încoace, dă-i drumu' lui nenea!

Dar eu tot nu-l lăsam.

Tata a venit la mine și m-a tras de mână.

Eu tot mă încăpățânam.

Când a văzut tata asta, mai tare m-a tras spre el; dar eu tot nu-i dădeam drumul celuiilalt, așa că mi-a ars un șut în fund.

Abia atunci m-am speriat și i-am dat drumul omului. Tata chiar mă lovise tare; și mă durea.

Cei doi au plecat, ochelariștul zicându-i ceva ăluilalt.

Tata s-a uitat după ei pe când se îndepărtau, după care m-a întrebat:

— Te doare?

Am dat din cap că nu.

Tata a oftat, zicând:

— După-amiază trebuie să iau de la capăt pictura. De data asta am să pictez din față, în felul ăsta o să fie două urechi.

I-am zis:

— A dat în tine. De ce n-ai dat și tu?

Tata mi-a răspuns:

— E mai mare ca mine, nu mă pot pune cu el.

Și, în timp ce vorbea, privea strâmbătura de pe fața mea. M-a bătut ușor pe creștet.

Eu m-am uitat la urechea de care-l trăsesese celălalt și i-am zis:

— Dar pe mine de ce trebuia să mă bați?

Tata a râs și mi-a replicat:

— Prostuțule, pe cine să bat, dacă nu pe tine?

Vorba asta spusă în răs de tata mi-a rămas în memorie. În ziua de azi, oamenilor le place să zică: „Mereu există ceva care ne face să plângem.“ Așa zic și eu acum: mereu e ceva care ne face să plângem – și anume, să-ți vezi tatăl bătut.

4

În seara aceea, am stat în pat fără să pot adormi. Expresia zâmbitoare a tatei după palma luată îmi flutura pe dinaintea ochilor ca rufele întinse afară, la uscat, dar prinse de furtună, mișcându-se înapoi și-ncolo și făcându-mă să mă simt ca într-un leagăn. Mai apoi, dintr-o altă cameră, l-am auzit pe tata plângând. M-a cuprins teama, căci zgomotul acela aducea cu vaietul deznădăjduit al vântului prin Wulabo, zona cea mai veche a orașului Urumqi.

M-am ridicat încetișor, m-am dus la ușa alor mei și am împins-o ușurel, privind înăuntru prin crăpătură.

Tata chiar plângea, zicând:

— Azi m-au bătut, mă doare toată falca stângă. Dar ei nu înțeleg, nu înțeleg nimic și n-ai cum să le explici să înțeleagă.

Mama i-a mângâiat tatei obrazul și l-a întrebat:

— Aici doare?

Tata plângea mai departe și zicea:

— Chiar nu mi-aș fi închipuit. Adică nu m-au criticat și nu m-au bătut anul trecut, la ședințele de critică. Și azi, de ce?!

Mama a zis:

— Poate că azi era în toane rele.

Tata aducea cu un bolnav în convalescență. I-a spus mamei:

— Nu mi-au ieșit și mai mulți peri albi?

Mama l-a privit zâmbind și l-a îndemnat:

— Vino înapoi.

Tata și-a lăsat capul în poala mamei, afundându-se acolo și lăsând-o să-i caute firele albe de păr.

Mama a căutat cu atenție, apoi le-a scos unul câte unul.

Tata se lăsa pigulit mormăind întruna ca un cățel, fiecare mișcare a stăpânului făcându-i o mare plăcere. La fiecare fir de păr alb smuls, icnea încetîșor, apoi își lipea capul mai tare de poala mamei.

Și mama se distra. Apoi a oftat și a spus:

— Iar a venit primăvara, a mai trecut un an.

Tata i-a zis:

— Așa o primăvară... mai bine nu venea!

Apoi mama s-a săturat de pigulit, așa că l-a întrebat:

— Ți-e mai bine?

Drept răspuns, tata a întrebat-o:

— Tu ți-ai dat seama cine l-a omorât pe Baiwen?

Mama l-a privit mirată:

— Păi, nu s-a sinucis?

El i-a dezvăluit:

— Nu, l-a omorât nevastă-sa.

Mama l-a privit nedumerită, așa că tata a vorbit mai departe:

— Dacă nevastă-sa ar fi fost ca tine, el n-ar fi murit. Bărbații care se sinucid sunt, de fapt, uciși de nevestele lor.

— Știi, ieri am visat discul acela... pe care ni l-a dăruit el, i-a zis mama.

Tata i-a spus:

— Am chef să ascult muzică.

Mama l-a contrazis:

— Nu se poate! Nu ți-e de ajuns că nu ne-au dat afară din casă și nu ne-au trimis tocmai la Tiemenguan sau Karashar? Acum mai vrei și să asculți chestiile alea?!

Tata a asigurat-o:

— Hai, că-l dau foarte încet.

— Nu se poate nici așa, l-a oprit mama.

Dar tata nu a luat aminte la ce-i spusese ea. A scos ușurel pick-upul de sub pat, apoi a așezat pe el discul cu pricina, zicând:

— Când eram la studii în URSS, am ascultat într-un concert sonata asta pentru vioară, a lui Glazunov.

După primele acorduri, mama l-a pus pe tata să dea sonorul mai mic.

În timp ce ascultam, am văzut prin crăpătura ușii că tata o ia pe mama în brațe și începe s-o dezbrace.

Mama a zis atunci:

— O fi adormit Liu Dragoste?

Tata nu i-a răspuns nimic și a stins lumina.

În întunericul acela, gemetele mamei se amestecau cu cele ale viorii, așa cum se amestecă firele de nisip cu apele râului, până într-atât încât le mai deosebești unele de altele.

M-am culcat la loc în patul meu. Icnetele mamei păreau că se aud plutind undeva, departe. Glazunov e primul compozitor de care am auzit în viața mea, iar stilul său nobil va rămâne mereu legat de dragostea chinuită a părinților mei.

Ca fluidele bărbatului și ale femeii, risipindu-se în apa limpede.

Capitolul II

1

Școala noastră, vopsită într-un galben-pământiu și clădită sub forma ideogramei „munte“, tot de tata fusese proiectată. Până în ziua de azi, încă îmi amintesc cum ieșea în relief. Acoperișul înclinat, în stil rusesc, era acoperit cu tablă verde; ai fi zis că e un om îmbrăcat într-un palton de culoarea paiului de orez, purtând pălărie verde*. Ca și cum nevasta îl înșela fără ca el să știe, așa că rămânea acolo țănoș, în zgomotul cântecelor și râsetelor noastre, desigur, și al cititului cu voce tare, ce răsuna prin ferestrele care semănau cu ochii lui.

În vremurile sale bune, și tata se arăta cam țănoș. În nicio ocazie nu se putea abține din a se lăuda cu succesele sale, așa că obișnuia să-i spună ucenicului său, Song Yue:

— Și, uite-așa, mi-am construit un monument, iar pe drumul către el nu vor crește bălării.

La care Song Yue făcea ochii mari și scutura tare din cap. Mă gândesc adesea că vestitul cult al personalității nu de la Mao Zedong a început, ci, în mod clar, chiar de la tata.

Afirma că Teatrul Minorităților și Școala gimnazială „1 August“ sunt capodoperele sale, care vor dura mai mult decât zilele vieții lui, de aceea putem considera că printre clădirile nemuritoare se numără nu doar bisericile rusești, ci și teatrul și școala din Urumqi.

* La chinezi, pălăria verde simbolizează infidelitatea soției față de soț. (N. tr.)

Însă, atunci când se lăuda, tata nu-și dădea seama că – tocmai în anii aceia – printre studenții care îi ascultau tăcuți tiradele se aflau și unii cărora nu le plăcea stilul său. Aceia considerau că designul lui învechit fusese adus din străinătate: coridoarele interminabile porneau chiar de la intrare și, dacă ambele uși erau închise, culoarul strâmt și lung devenea la fel de întunecat ca un mormânt. Până și ziua trebuia aprinsă lumina; iar dacă veneai de afară, simțeai că te cuprind valuri de amețeală, căci lumina chioară a lămpilor parcă te sufoca.

2

Într-o zi, cum mergeam eu pe un astfel de coridor și mă uitam spre tavan numărând lămpile, am trecut de toaleta băieților și de cea a fetelor, apoi am urcat scările și m-am îndreptat spre străfundurile întunecoase. Tocmai în capăt, am simțit miros de loțiune după bărbierit, ceea ce mi s-a părut ciudat, pentru că pe coridoarele proiectate de tata se simțea mereu miros de mucegai – și asta din cauza scândurilor de brad aduse din creierii munților, care deja mucegăiseră. În acel moment, m-am întrebat de unde venea mirosul neobișnuit.

Am căscat gura intrigat și am tras adânc aer în piept, când deodată s-a deschis o ușă, iar lumina puternică din exterior a năvălit peste mine, odată cu ea pătrunzând pe culoar un bărbat frumos îmbrăcat, părul său lucios și albeața pielii sale făcându-mă să nu-mi pot lua ochii de la el. Pe urmă ușa aceea s-a închis, iar sub lămpile care luminau în întuneric i-am putut desluși silueta: era un bărbat înalt și drept, cu obrații bărbieriți atât de bine că parcă aveau o nuanță verzuie; în mers își ținea pieptul înainte, iar sub brațul îndoit avea un dicționar gros, dar și un manual de engleză, care tocmai ne fusese distribuit și nouă.

Dacă stau să mă gândesc, era pentru prima oară când vedeam cartea aceea – un dicționar englez. Era foarte gros, cu co-perte tari, de un albastru-închis. Îl vedeam ținut strâns de brațul

acestui bărbat, părănd cu totul diferit de volumul cu citate din Mao Zedong. Pe atunci, roșul se vedea pretutindeni, negru vedea mai rar, iar albastru, și mai rar. În anii care au urmat, mi-am dat seama treptat că, în copilăria mea, acela era unicul dicționar englez din Urumqi.

Evident, era profesorul nostru de engleză, bărbatul acela pe nume Wang Yajun a cărui apariție avea, fără îndoială, ceva misterios, pentru că într-o școală ca a noastră nu se mai predase niciodată limba engleză. În orașul nostru de la poalele munților Tian Shan, în care locuiau o mulțime de semeni uiguri, era firesc să învățăm limba uigură; ca să nu mai spunem că, aflându-ne foarte aproape de URSS, era cazul să învățăm limba rusă; așadar, engleza la ce ne mai trebuia? Anglia și America se aflau la mare depărtare. Deci cine, oare, în acea epocă (în care până și templele erau dărâmate), o fi luat decizia să învățăm engleză? Din păcate, oricât am căutat eu prin arhivele bibliotecii municipale, tot n-am putut afla cine a fost acel mare om.

Wang Yajun a apărut dintr-un noroc. Colegele mele de-abia îl așteptau; se apucaseră de vreo câteva zile să răsfloiască manualul acela de engleză cu coperte roșii, neputând să-și ascundă nicio clipă bucuria și fanteziile: profesorul acela care știa engleză îi va lua locul pe podium lui Ajitai, apoi privirea lui va putea să adaste asupra elevelor.

Apariția lui Wang Yajun nu le-a dezamăgit pe fete: avea o ținută elegantă. Atunci când apărea în fața mea pe culoar, trebuia să-i dau întâietate, deși uneori, din cauza emoției, nu știam pe unde s-o apuc; și atunci, el o lua prin stânga, dar și eu tot spre stânga o luam; apoi el dădea s-o ia spre dreapta, numai că eu tot spre dreapta mă îndreptam; cu toate astea, niciodată nu se uita în jos la mine, continuând să privească înainte, moment în care eu mă cam rușinam și îmi venea să râd, pentru ca până la urmă să-l las s-o ia înainte, în vreme ce eu rămâneam deoparte, fără să îndrăznesc să-l privesc drept în față. În astfel de clipe, îmi venea să fac pipi.

În ziua aceea, a părut că mă vede (sau parcă nu?), apoi și-a continuat drumul drept înainte sub privirea mea fixă, fără să se uite înapoi.

Eu m-am întors și am intrat la toaletă. Eram singur pe tot culoarul și, gândindu-mă la recenta mea întâlnire cu Wang Yajun, am realizat cât era de neobișnuit. Chiar nu mai văzusem un asemenea bărbat.

Deodată, un zgomot de pași m-a avertizat că Wang Yajun s-a reîntors și că intrase și el în toaletă. Ca și cum nici nu m-ar fi observat, s-a oprit în dreptul pisoarului și și-a scos rapid chestia aia din pantaloni.

Eu nu m-am putut abține să mă uit într-acolo, dar așa de tare m-am speriat, că am și tresărit: era prea mare. Nu mai văzusem la vreun bărbat să fie așa de mare. Când eram mic, intram și eu cu tata în băile publice; am văzut că fiecare bărbat avea o chestie a lui, dar una așa de mare mi se părea ceva de necrezut pe lumea asta. De aceea, imaginea acelui simbol al bărbăției, văzută prin aburul din încăpere, mi s-a întipărit în memorie. Profesorul de engleză Wang Yajun chiar era ceva de speriat; avea și el ce aveau alți bărbați, doar că a lui era prea mare, ceea ce chiar mă făcea să nu mai înțeleg nimic. Nu mai îndrăzneam nici să-l privesc, ba chiar eram atât de tensionat, că nici să mă ușurez nu mai puteam, așa că am așteptat să termine el.

Profesorul de engleză s-a dus apoi și s-a spălat pe mâini cu grijă, dar eu n-am privit înapoi.

Deodată, m-a întrebat:

— Cum te cheamă?

Eu am tresărit și m-am întors emoționat spre el; se uita fix la mine.

Am rostit:

— Liu Dragoste.

A părut un pic mirat, când a spus:

— Liu Dragoste? Cum adică „Dragoste“?

Am precizat:

— „Dragoste“ de la... „Beijing, dragostea mea“.

El a râs, apoi a ieșit din toaletă fără grabă.

Abia atunci m-am ușurat și eu.

Zgomotul pașilor se estompa încet-încet. Un bărbat elegant ca profesorul de engleză să facă pipi în același timp cu unul ca mine și să aibă o chestie așa de mare... era ceva nemaipomenit.

Nu m-am putut abține și am început să râd. Mă ușuram și râdeam din ce în ce mai tare, fiindcă mi se și părea din ce în ce mai amuzant. Așa se face că am ajuns să mă zgudui cu totul de râs.

Brusc, cineva a dat buzna din spate și mi-a tras un șut în fund cu atâta putere, de era cât pe ce să mă lipească de pisoar. Când m-am întors să mă uit, lângă mine era Li Lături.

M-a întrebat:

— De ce râzi?

Mă duruse șutul acela, mă și enervasem, dar n-am zis nimic. Pentru că între mine și Li Lături exista o înțelegere. Pe vremea aceea, mulți băieți din Urumqi stabiliseră asemenea înțelegeri în joacă, adică, de cum intram pe poarta școlii, chiar și pe terenul de sport, trebuia să ne ținem o mână pe fund, iar dacă nu, partenerul de înțelegere, de cum observa, putea să-i tragă celuiilalt un șut în fund, să-l doară de să-l ia cu leșin – că, na, așa-ți trebuie!

De durere, am deschis totuși gura și am zis:

— Băga-te-aș în mă-ta, ce tare ai dat!...

— Deci... de ce râdeai? a zis el. Am văzut că te zguduiai de râs.

Din nou m-a apucat râsul și i-am spus:

— I-am văzut-o... profului de engleză... Cât e de mare!

Și i-am arătat cam cât.

Li Lături a căscat ochii și-a zis:

— Minți!

Eu am insistat:

— Dacă nu mă crezi, intră cu el în toaletă odată și vezi tu singur. E ceva de speriat.

Tot vorbind, mă holbam la Li Lături, sperând că, în timp ce vorbește ori se ușurează, va uita de înțelegere și, atunci, voi putea să-i trag un picior în fund. Dar el și-a ținut mâna stângă pe fund tot timpul, așa că eu n-am mai avut cum să-l lovesc.

După asta, el m-a contrazis din nou:

— Minți, numai un măgar o are așa de mare.

Eu am ținut-o pe-a mea:

— Ba nu. În plus, ăsta se și parfumează cu loțiune.

Li Lături a zis:

— Mi s-a părut mie că miroase a loțiune în toaletă. Chiar miroase frumos.

3

Directorul școlii stătea pe podium, serios ca întotdeauna, anunțându-ne că murise mama dirigintelui nostru, Guo Peiqing, drept pentru care venise el să-i țină locul. Apoi a întrebat cine e responsabilă clasei pentru cursul de limbă și literatură.

Fetița de lângă mine, Huang Răsărit, s-a ridicat în picioare.

Directorul a întrebat-o:

— Unde ați ajuns la limbă și literatură?

Huang Răsărit i-a răspuns:

— La lecția „În memoria lui Bethune“*.

Directorul a scris pe tablă cele trei ideograme ale numelui lui Bethune (Bai-qiu-en) și a spus:

— Haideți, să citească toți!

Huang Răsărit a citit prima, cu voce tare:

— Bai-Bai-Bai... din Bai Qiu'en.

Și noi, după ea:

— Bai-Bai-Bai... din Bai Qiu'en.

Din nou, Huang Răsărit:

— Qiu-Qiu-Qiu... din Bai Qiu'en.

Și iarăși noi:

— Qiu-Qiu-Qiu... din Bai Qiu'en.

* Norman Bethune, medic canadian care a susținut trupele comuniste în timpul războiului de eliberare antijaponez, mort în China în 1939, și căruia însuși Mao Zedong i-a dedicat un articol elogios purtând titlul menționat. (N. tr.)

Nu știu de ce, pe fața directorului a sclipit un firicel de zâmbet, dar și l-a stăpânit imediat.

La cea de-a doua citire, Li Lături a început să râdă primul. Își dăduse seama că acel „qiu“ din Bai Qiu'en se pronunța fix la fel cu *qiu* – mingiuțele pe care le au băieții. Și atunci, a zis tare:

— Qiu-qiu-qiu... ale lui Bai Qiu'en!

Toată clasa a izbucnit în hohote.

Inclusiv directorul râdea (și nu ne aminteam să-l mai fi văzut vreodată râzând cu atâta poftă).

Huang Răsărit s-a înroșit la față și a început să plângă, apoi a strigat:

— Nu mai vreau să fiu responsabilă clasei la ora de limbă și literatură engleză!

4

— *Long live Chairman Mao!**

— „Long-li-vu-chai-man-mao...“

— *Long live Chairman Mao!*

— „Long-li-vu-chai-man-mao...“

Stăteam în fața catedrei repetând conștiincios această propoziție în engleză. Știam că de aici va începe cariera mea în limba engleză, la fel ca soarele dimineții când se ridică dinspre răsărit, iar razele sale strălucitoare scaldă munții Tian Shan.

Wang Yajun a zis că nu e bine cum pronunț, că trebuie să sune așa: „*Long live Chairman Mao!*“

Eu am continuat să repet după el, dar din cauza emoțiilor pronunția mea tot nu era bună.

Toată clasa a început să râdă.

Wang Yajun m-a pus apoi să iau loc. Pe urmă, ne-a pus pe toți să pronunțăm după el.

Toată lumea repeta cu entuziasm după Wang Yajun.

* Trăiască președintele Mao!, în engl. în original. (N. red.)

Aceeași urare de viață lungă adresată președintelui Mao – rostită în engleză și în uigură – suna complet diferit; și nici cu rusa nu semăna. Fetele pur și simplu o luaseră razna, nu le mai văzusem niciodată atât de ahtiate după vreo limbă.

Wang Yajun purta un sacou gri-închis, care semăna puțin cu tunica Sun Yat-sen*, deși în partea de sus era altfel, având buzunar doar în partea stângă. Profesorul ținea în el un stilou argintiu. Iar gulerul era mai înalt decât la modelul obișnuit, parcă lungindu-i gâtul. În mâna stângă avea o carte, în vreme ce brațul drept îi atârna cu palma deschisă. Citea cuvintele englezești pe silabe, în vreme ce umbla alene printre bănci, pășind cu eleganță, ceea ce se potrivea cu ce ne imaginaserăm noi, și anume că limba engleză nu putea ieși decât dintr-un astfel de bărbat. Mirosul loțiunii după ras îl însoțea oriunde s-ar fi dus. Când a ajuns în dreptul meu, am simțit din respirația lui răcoarea mentolată a câmpului.

El s-a oprit deodată și mi-a luat cartea, a privit-o, a zâmbit ușor și mi-a spus:

— Liu Dragoste, mai citește o dată.

M-am ridicat din nou în picioare. Mi s-a făcut rușine.

Am spus:

— Nu știu cum.

S-a uitat la mine în treacăt și a zis:

— Dacă nu știi, atunci cu atât mai mult trebuie să repeți. Pronunția e baza.

Pe moment n-am știut ce să fac, așa că am roșit.

Ca și cum n-ar fi sesizat stânjeneala mea, el a continuat:

— Să nu mai transcrii în ideograme pronunția cuvintelor din engleză, fiindcă asta se numește chingleză și nimeni nu mai înțelege nimic.

Prin „nimeni“ se referea, mai mult ca sigur, la englezi și la americani.

Întreaga clasă amuțise, ochii fetelor erau ațintiți asupra lui.

* Sun Yat-sen (1866-1925), președinte provizoriu al Republicii Chinei și primul lider al Partidului Naționalist (Kuomintang); la scurt timp după înființarea republicii, a început să poarte o tunică cu patru buzunare care simbolizau cele patru virtuți: buna-cuviință, dreptatea, cinstea și pudoarea. (N. red.)

Wang Yajun s-a uitat la Li Lături, care şedea în stânga mea, şi a zis:

— Elevul din stânga lui Liu Dragoste, ridică-te în picioare şi citeşte!

Li Lături s-a înroşit la faţă, s-a ridicat şi mi-a spus cu voce scăzută:

— Ăla de stă lângă tine a sfeclit-o.

Profesorul l-a întrebat:

— Ce-ai zis?

Şi Li Lături i-a răspuns:

— Ce?!

Toţi au râs.

Wang Yajun nu s-a supărat, a râs şi el, apoi l-a îndemnat:

— Hai, citeşte.

— Ce să citesc? a zis Li Lături nelămurit.

Iarăşi a râs toată clasa.

Wang Yajun a insistat:

— Citeşte lecţia.

— Păi nu ştiu, i-a mărturisit Li Lături.

N-a mai râs nimeni, deja se simţea nervozitatea în aer. Se uitau toţi la Wang Yajun.

Însă Wang Yajun a părut să nu ia în seamă sfidarea lui Li Lături. N-a zis decât:

— Stai jos, să căutăm pe cineva care ştie.

A trecut cu privirea peste chipurile fetelor, apoi a observat-o pe Huang Răsărit, care stătea lângă mine. La fel ca toţi profesorii care îşi găsesc preferaţii, așa a descoperit-o şi el, în cele din urmă, pe Huang Răsărit. Fata asta slăbuţă era atât de albă la faţă... A venit în dreptul ei şi s-a uitat în caiet, când... şi-a dat seama că era singura din clasă care nu folosea caractere chinezeşti pentru transcrierea fonetică!

Apoi, cu o expresie zâmbitoare, s-a întors pe podium şi a spus:

— Eleva de lângă Liu Dragoste, ridică-te şi citeşte.

Faţa lui Huang Răsărit a devenit, din albă, roşie. Totuşi, s-a ridicat şi a citit lecţia cu voce tare.

Nespus de entuziasmat, profesorul a remarcat:

— *Good!*

Fetele sunt deștepte, mereu se prind de cele ce se întâmplă în jurul lor. Și chiar dacă sunt micuțe, tot nu se dau bătute.

Huang Răsărit și-a dat seama de revelația profesorului și, roșie la față, a ridicat privirea spre el, apoi a lăsat ochii în jos. Așa se manifestă timiditatea și cuminenția fetelor întotdeauna.

Wang Yajun nu a mai spus nimic după aceea. Cu siguranță, își alesese responsabilă clasei pentru orele de engleză.

Pe urmă s-a întors pe podium și a scris pe tablă trei cuvinte, spunând:

— Într-o lună, veți învăța alfabetul fonetic internațional.

Cu toții ne-am uitat nedumeriți la acele trei cuvinte.

După care a precizat:

— Odată ce ați învățat alfabetul fonetic internațional, puteți citi singuri cele mai complicate cuvinte englezești din lume.

Întreaga clasă fremăta de nerăbdare. Cele trei cuvinte – „alfabetul fonetic internațional“ – insuflaseră emoție și speranță în inimile tuturor, de parcă ne-ar fi dat șansa de a călări vânturile deșertului Gobi, trecând peste nisipurile depresiunii Tarim, peste negrele ape ale râului Irtiș de-a pluti până în Anglia, din Europa, pentru ca în cele din urmă să ajungem în America.

În următoarea pauză, m-am luat după el când a ieșit din clasă, l-am prins din urmă și i-am zis:

— *Laoshi*, de acum înainte să nu mă mai pui mereu pe mine să mă ridic și să citesc, că sunt atâția alții. Nu mă pune pe mine de fiecare dată!

El a râs și mi-a răspuns:

— Din clasa voastră, nu te știu deocamdată decât pe tine.

Eu însă nu m-am dat bătut:

— Trebuie să înveți și numele celorlalți. Nu... tot timpul „în dreapta lui Liu Dragoste“, „în stânga lui“, „în spate“. O să mă urască.

Wang Yajun a zis:

— Să te urască? Chiar așa? a zâmbit el. Nu te mai gândi la ură, doar te cheamă Liu Dragoste. „Dragoste“ e antonimul lui „ură“.

Ani de zile după aceea, deși am citit în clasă de nenumărate ori, am uitat multe dintre cuvintele englezești. Însă două cuvinte n-o să le uit niciodată:

*Love și Hate.**

5

Așa a început cea de-a doua oră de limba engleză.

Clopoțelul sunase deja, când a intrat Huang Răsărit în clasă.

Ținea în brațe ceva mic, ce părea a fi un pick-up foarte delicat. A pus pick-upul pe catedră, după care s-a întors entuziasmată în banca ei.

Apoi a intrat în grabă Wang Yajun, zicând:

— *Leț bi-ghin.*[†]

Huang Răsărit a rostit cu glas tare, în engleză:

— În picioare!

Toată clasa s-a ridicat din bănci.

N-am avut ce să fac și am scris și asta cu caractere chinezești. Pentru că mereu mi-e teamă că n-am să rețin.

La oră, mi s-a părut că Huang Răsărit îl fixa uneori cu privirea pe profesorul de engleză și parcă își imagina ceva.

Wang Yajun ne-a pus, relaxat, să repetăm după el.

Când l-a rostit a doua oară pe „B“, Li Lături a izbucnit în sfârșit în râs, căci se ținea de nu știu când. Crezuse că-i va face și pe ceilalți să râdă la auzul acestui sunet, provocându-i să se gândească la chestia aia de-o au fetele.

Însă n-a mai râs nimeni.

* Dragoste, respectiv ură, în engl. în original. (N. red.)

† Transcriere fonetică pentru engl. *let's begin* (haideți să începem). (N. red.)

Febra admirației pentru limba engleză încă nu ne trecuse, cu excepția lui Li Lături, căruia niciodată nu-i plăcuse vreo limbă – nici uigura, nici rusa, nici engleza, nici măcar chineza aceea pe care o vorbeam toți cu accent de Urumqi.

În pauze, Huang Răsărit îmi dădea voie să citesc din manualul ei de engleză, în care își notase pronunția în alfabetul fonetic.

— La toate te pricepi, am lăudat-o eu.

Dar ea a zis:

— Într-o noapte, n-am avut somn și am memorat cele douăzeci de semne ale alfabetului fonetic.

N-am crezut-o. De mic n-am putut crede că pe lumea asta există asemenea talente, care să poată învăța singure chestii din astea, precum alfabetul fonetic.

Fără veste, Huang Răsărit a zis că vrea să-mi vadă manualul.

— N-ai ce să vezi, am oprit-o eu. Tot cu ideograme îmi notez pronunția și acum.

Huang Răsărit s-a mirat și a zis:

— Tot așa o ții?

Apoi s-a gândit puțin și a spus:

— Hai să te învăț o metodă: fă-ți niște cartonașe pe care să le pui în buzunar și, când mergi pe stradă, le scoți și repeți.

În vreme ce-o ascultam, am observat ceva: Li Lături era pe podium și nu-și ținea mâna la fund.

Chiar în clipa aceea m-am strecurat valvârtej printre bănci și m-am repezit pe podium.

Înainte ca Li Lături să se prindă și să-și ducă mâna la fund, i-am ars un șut cu hotărâre. Dar poate că, din sete de răzbunare, i-am dat cam tare, căci, atunci când s-a întors surprins să vadă cine i-a tras șutul, ochii îi erau plini de lacrimi.

Eu am început să râd mulțumit, socotind că i-am făcut-o.

Văzându-mă, știa că nu mai are ce să-mi zică, așa era înțelegerea, iar el chiar nu se ținuse de fund. N-a mai putut să spună decât:

— Aoleu, băga-te-aș în mă-ta să te bag!

Cei din preajmă au început să râdă.

Eu m-am întors la locul meu, iar Huang Răsărit s-a ridicat și m-a lăsat să intru în banca mea. Dar, fiindcă eram tare binedispus, a remarcat:

— Eu nu pricep cum poate unul ca tine să facă astfel de glume cu unul ca el.

N-am mai scos un sunet. Însă ea a insistat:

— Ei?

— Păi, cum sunt eu și cum e el? am întrebat-o.

Mi-a răspuns:

— Tatăl lui e zidar, are cinci copii, în fiecare zi, el ori caută prin gunoaie, ori adună bucăți de cărbune rămase pe lângă cazanele de pe șantier.

Am înțeles ce voia să spună: îi dispăcea că Li Lături e murdar.

Nici la mine și nici la Huang Răsărit în familie nu exista decât un copil. Eram amândoi singuri la părinți, iar pe atunci puțini copii erau singuri la părinți. În astfel de familii, părinții erau ori foarte influenți, ori foarte vulnerabili. Familiile cu mulți copii nici nu prea îndrăzneau să se arate pe la școală.

Ea a continuat:

— Li Lături nu se spală niciodată.

— Nici eu nu vreau să mă spăl decât o dată pe săptămână, am spus.

Surprinsă, m-a întrebat:

— De ce?

— E prea mare bătaia de cap.

Atunci ea mi-a mărturisit:

— Eu mă duc de cum se deschide baia, în fiecare duminică dimineață. De obicei, sunt a doua. Întotdeauna mi-am dorit să fiu prima, dar mereu sunt a doua.

Mirat, am întrebat:

— Cum așa?

Mi-a explicat:

— Ajitai e prima, de fiecare dată.

Mi-a tremurat inima. Ajitai era o zeitățe coborâtă din cer.

Ea a continuat:

— Li Lături nu se spală niciodată, doar dă târcoale băii de parcă s-ar ascunde acolo nu știu ce mister.

Atunci am lămurit-o:

— În ziua aia, când mi-a tras el un șut în fund, eram la toaletă.

Dar ea nu m-a mai băgat în seamă. Și-a deschis cartea de engleză și s-a apucat cu toată seriozitatea să citească.

6

După vreo lună sau poate două... (Trebuie să spun că nu mă pot baza pe memoria mea, așa că, de câte ori încerc să-mi amintesc când anume s-a petrecut ceva, nici eu nu sunt prea sigur de exactitatea datelor din capul meu.) Oricum, atunci am terminat de învățat alfabetul și câteva expresii uzuale. Parcă și alfabetul fonetic îl învățasem pe tot. Sau să fi fost doar o parte din el? Nu mai țin minte exact, dar mi-o aduc bine aminte pe fata aceea.

Exista o elevă care învățase alfabetul fonetic la perfecție. Era chiar colega mea de bancă, pe numele ei Huang Răsărit.

Motivul pentru care doresc să vorbesc despre ea este acela că a avut un rol foarte important în viața mea. Dacă n-ar fi fost ea, poate că povestea mea cu profesorul de engleză n-ar fi fost la fel.

Huang Răsărit...

Purta numele pe care-l primise de la tatăl ei, Huang, și prenumele Xusheng, adică „răsărit de soare“. Era singură la părinți, de aceea mereu se găseau bunătați la ei acasă. Venea întotdeauna la școală cu câte ceva bun în buzunar și, în timpul orei, o vedeai cum mai bagă câte ceva în gură, pe furiș. Eu stăteam alături și, de câte ori mânca ea câte ceva, îmi făcea poftă și mie, astfel că îmi lăsa gura apă. De aceea închideam ochii să n-o mai văd și mă tot gândeam cum să împiedic foamea să muște din mine.

De fapt, și Wang Yajun observase obiceiul lui Huang Răsărit de a mânca în timpul orei, însă, asemenea altor profesori, și lui îi

plăceau elevele bine-crescute, mai ales fata asta deșteaptă, hotărâtă și cu pielea albă.

Evident, Huang Răsărit învățase tot alfabetul fonetic și se descurca cu unele cuvinte precum „tată“, „patrie“, „râu“ și altele.

Wang Yajun aprecia fetele ca Huang Răsărit. Înainte să înceapă ora, o chema de fiecare dată la el, să ia pick-upul și discurile.

Devenise responsabilă clasei pentru ora de engleză.

Într-o zi, după ce a pus pick-upul pe catedră și a venit de s-a așezat lângă mine, în bancă, nu m-am putut abține s-o întreb:

— Ai fost în camera lui Wang Yajun?

Ea a dat din cap.

— Într-o zi, când am trecut pe acolo, mirosea a loțiune după bărbierit, i-am spus.

Ea a râs și a zis:

— În camera lui nu e deloc ca la ceilalți profesori; e foarte frumos.

— Și ce mai e pe acolo, în afară de pick-upul ăsta?

— Ce mai este?

S-a gândit puțin și a zis:

— Mai este și un dicționar mare. Un dicționar englez. *Wang laoshi* a spus că noi încă nu știm să-l folosim.

În după-amiaza aceea, am terminat orele și mi-am încheiat serviciul pe școală. Deodată, iar mi-am amintit de Ajitai. După ce plecase din școală, n-o mai văzusem. Și, nu știu de ce, la vârsta aceea, de câte ori mă gândeam la profesoare precum Ajitai, simțeam în inimă o jale inexprimabilă. Ea nu mirosea niciodată a creme de față, însă aroma pielii ei te umplea de tristețe, ca și cum ți s-ar fi pus o mare greutate pe inimă.

Am înaintat de-a lungul întunecatului coridor al școlii. Luminiile de pe tavan arătau ca niște ochi de pisică sălbatică. Odată ajuns la colț, am auzit râsete din camera lui Wang Yajun. Era râsul lui Huang Răsărit.

Și Wang Yajun râdea.

Pe urmă au dat drumul la pick-up.

Auzeam vocea unui bărbat care citea lecția și care, de câte ori spunea o propoziție în engleză, era urmat de vocea lui Huang Răsărit.

Nu știu de ce, dar asta m-a făcut să-l cam dușmănesc pe Wang Yajun. Așa cum toate ciorile de pe lume sunt negre, toți profesorii de pe lume sunt o apă și-un pământ. Tuturor le place să le dea elevelor lecții particulare.

S-au mai auzit o dată râsete: era Huang Răsărit, care greșise pronunția.

M-am apropiat de ușa camerei lui Wang Yajun și m-am chinuit să deslușesc ceva prin geamul mat, pe care fusese lipit un ziar.

Dar nu se deslușea nimic, în afară de sunetele ce răzbăteau dinăuntru.

În limba engleză.

Am plecat de lângă ușă abătut și am pornit singur pe drumul spre casă.

De-aia mirosea așa de frumos Wang Yajun – ca să atragă eleve precum Huang Răsărit. Elevele care nu transcriseseră niciodată pronunția în limba engleză cu ideograme receptau mirosul acela și erau atrase în camera lui ca niște foi de hârtie în bătaia vântului.

Limba engleză răsună în continuare din spatele ușii aceleia. Pe coridor era liniște deplină. În timp ce mă îndepărtam, încă mai auzeam cuvinte străine venind, unul după altul, dinapoia mea. Era aroma lui Huang Răsărit.

Nu știu de ce, dar subit mi s-a făcut și mai tare dor de zilele în care Ajitai ne preda uigura.

7

Cred că am uitat să vă spun că familia lui Huang Răsărit locuia în același bloc cu noi. Tatăl ei fusese reacționar în Armata Naționalistă – ba chiar general-maior, se spunea. Nu știu dacă reacționarii despre care vorbesc eu sunt aceiași pe care îi știți voi,

dar la Urumqi „reacționar“ nu li se spune celor care au dus la capitularea Partidului Naționalist în fața Partidului Comunist, ci tocmai celor care au contribuit la victoria acestuia din urmă.

Însă la vremea aceea, generalii din Partidul Naționalist care locuiau la noi în bloc nu mai aveau nicio valoare. În blocul 1, stătea Liu Hang, care fusese general-maior. În blocul 2, stătea Ma Pinglin, care fusese general, zice-se că acum era general-locotenent, comandant de divizie. În blocul 3, stătea Huang Zhen, iar acesta era chiar tatăl lui Huang Răsărit și fusese general de brigadă.

Noi stăteam în blocul 3, la etajul 3. Ai ei stăteau la parter; asta, pentru că tatăl ei avusese un accident de călărie și îl supărau picioarele.

Cu doi ani înainte, când ne-am mutat noi în blocul acela, tata îi zicea adesea mamei:

— Adică eu, arhitect, educat de Partidul Comunist, trebuie să stau la 3! Problemele lui la picioare au apărut pe când lupta împotriva Partidului Comunist, dar uite că el poate să stea la parter.

Mama îi răspundea:

— Nici tu nu poți spune că ai fost educat de Partidul Comunist. Oare, n-ai făcut tu facultatea la St. Johns*? Încă e bine și că stăm la etajul 3, fiindcă suntem scutiți de zgomotele altora, de deasupra.

Tata o contrazicea:

— Bineînțeles că am fost educat de Partidul Comunist, pentru că sunt absolvent al Universității Qinghua†, în perioada de după „Eliberare“. Altfel de ce m-ar fi trimis la studii în URSS? Doar n-am fost nici în Anglia, nici în America, nici în Franța sau în Japonia, ci în URSS.

Încă din copilărie, de câte ori l-am auzit pe tata vorbind despre URSS, am sesizat la el un foarte puternic complex de superioritate. Altfel spus, era tare plin de el. Acum, gândindu-mă

* Universitate din Taiwan. (*N. tr.*)

† Înființată în 1911, cu fonduri guvernamentale americane, universitatea Qinghua a avut ca scop inițial pregătirea studenților chinezi care urmau să-și finalizeze studiile în SUA. (*N. red.*)

la acele momente, îmi amintesc că expresia feței lui era strălucitoare, de parcă ar fi fost un sfânt din biserică, scăldat în lumină. De fapt, se cam răsfața, adică își cam uita originile. Și bunicul, adică tatăl tatei, fusese arhitect, iar casele pe care le proiectase încă mai stăteau în picioare, în Nanjing și Shanghai. În copilărie, tata fusese înscris la școala misionară, apoi studiasse la St. John's, în Taiwan. Cum putea să spună că fusese educat de partid? Dacă era vorba despre vreun partid, atunci acela era Partidul Naționalist, și nu Partidul Comunist. Însă nici așa nu dădea bine. Și cu URSS cum rămânea? Studiasse în URSS, îi plăcuseră clădirile rusești și îi făcuse tot ce-i stătuse în putere ca să intre în Partidul Comunist, în vreme ce tatăl lui Huang Răsărit nu putea intra în partid și avea să rămână pentru totdeauna un outsider.

Acum, dați-mi voie să-l reevaluez pe tatăl meu, căci am descoperit, cu timpul, că se pricepea de minune la intrigi. M-a iubit, pe mama a iubit-o și mai mult, însă a făcut tot posibilul să devină un arhitect comunist. Adică un personaj important, care susține progresul, dar se smiorcăie în fața șefilor. Își afirma verticalitatea, dar se spune că în campania împotriva reacționarilor își denunțase un coleg de cămin din URSS, care fusese etichetat „element de dreapta” și ajunsese în mină la Dahonggou, unde și murise – în urma unei explozii cauzate de o scurgere de gaz (ceva foarte tragic, până și țeasta îi fusese zdrobită de bolovanii de cărbune). Pe urmă, vreme de mulți ani după aceea, tata n-a arătat nicio urmă de regret, ba chiar ne spunea mie, mamei, parcă și lui însuși: „Omul ăsta, Wu Zhifang, prea vorbea vrute și nevrute.” Ca și cum moartea lui n-ar fi avut nicio legătură cu denunțul tatei, ci ar fi fost vorba doar despre faptul că acestui Wu Zhifang îi plăcuse prea mult să trângănească, iar de murit murise de mâna unor ticăloși (cum era, în ochii tatei, directorul Fan, care dăduse în el).

Așa ajunsese tata să primească în sarcină proiectarea Teatrului Minorităților. Pe urmă a început să se umfle în pene, să spună că își făcuse monument și alte astfel de aiureli.

Cât despre faptul că Huang Răsărit locuia la parter, în vreme ce noi stăteam la 3, tata se mai plângea și astfel: „Uneori, pare că

e mai folositor să fi făcut parte din Partidul Naționalist decât din Partidul Comunist.“

În seara aceea, după cină am vrut să ies afară, dar mama m-a întrebat unde mă duc.

I-am zis:

— Mă duc la Huang Răsărit.

Mama parcă avea o reținere.

Tata m-a chestionat:

— Ce să faci acolo?

I-am răspuns:

— Să mă învețe alfabetul fonetic internațional.

Tata a avut o licărire în ochi, când a spus:

— Ea deja știe alfabetul fonetic internațional?

Am dat din cap și am explicat:

— Profesorul de engleză face lecții în particular cu ea.

Mama a zis:

— Deci e un bărbat.

Am încuviințat din cap.

Tata și mama s-au uitat unul la celălalt.

Tata m-a sfătuit:

— Las-o baltă! Tatăl ei, Huang Zhen, tocmai ce i-a pus gând rău. Bătrânul o să se supere dacă te duci. Și ce tot atâta engleză?

— Dar vreau să mă duc, am zis.

Tata era pe punctul să ia foc.

— Lasă-l să meargă, i-a zis mama. Cine știe dacă nu-i va fi de folos limba engleză pe viitor? Că, uite, rusa, cu care te-ai chinuit atât, nu mai ajută la nimic.

Tata i-a spus:

— Chiar dacă există frecuşuri, URSS este totuși o țară socialistă. O fi luat-o pe panta revizionismului, dar engleza...

Și, zicând acestea, a oftat, după care s-a așezat pe un scaun, închizând ochii.

Eu, când l-am văzut așa, m-am și strecurat pe ușă afară.

Am bătut la ușa lui Huang Răsărit. Când m-a văzut, s-a bucurat vizibil, totuși mi-a spus:

— Hai, intră, dar să vorbești încet, tata e cam supărat zilele astea.

Am intrat amândoi în camera ei, iar eu i-am cerut:

— Învăță-mă alfabetul fonetic internațional!

— De unde știi că l-am învățat pe tot? m-a întrebat ea.

— Păi nu ți-a dat Wang Yajun meditații?

— M-ai văzut intrând la el în cameră? a zis ea.

— Nu voiai să fii văzută?

— Wang Yajun e cel care se teme să fie văzut, nu eu.

— Dar de ce? Se teme cumva că-l vor urî băieții? am întrebat.

Huang Răsărit a râs și a spus:

— Tu îl urăști?

— Un pic, am zis.

— Nu de elevi se teme, a spus ea. Noi suntem niște copii, de ce să se teamă? Se teme de oamenii mari, că l-a auzit pe profesorul de matematică zicând că „Wang Yajun ăsta are apucături rele“, iar mie mi-a zis să nu stau prea aproape de el, să nu intru singură la el în cameră.

— Păi și-atunci? am zis eu.

Ea a stat puțin pe gânduri, apoi a zis:

— Mie îmi pare un om foarte corect. Nu face altceva decât să vorbească engleză. Am fost pe la el de câteva ori, dar în afară de limba engleză nu l-a interesat nimic.

— Și o să te mai duci pe la el? am zis eu.

— Desigur, a spus ea, că doar de fiecare dată lasă ușa larg deschisă.

Am râs și am comentat:

— *Wang laoshi* are ceva de ascuns.

— De ce spui asta?

I-am explicat:

— Dacă aș fi în locul lui și-aș face meditații cu o fată, sigur aș avea ceva de ascuns.

— Dar uite că acum și tu ești cu mine, mi-a zis.

— Ei, e altceva, am spus eu. Noi stăm în același bloc și, în plus, suntem copii.

Exact atunci, din camera cealaltă s-a auzit ceva. Tatăl lui Huang Răsărit, Huang Zhen, se certa cu mama ei.

Tatăl ei argumenta:

— Vorbești prostii! Le-am spus tot celor de la organizația de partid. Ce vrei să le mai spun? Zi și tu – care stai toată ziua acolo, cu ei, și te întorci acasă târziu – crezi că, dacă faci câte o cerere în fiecare săptămână, o să te lase să intri în partid? Chiar nu mă înțelegi deloc! Nu știi ce mari sunt presiunile la care sunt supus?!

Dar mama ei nu s-a lăsat, ci a continuat să-l contrazică.

Huang Răsărit și-a acoperit urechile și a închis ochii.

Am îndemnat-o:

— Hai să mergem sus, la mine.

Nu m-a auzit.

I-am desfăcut mâinile și i-am zis din nou:

— Hai sus la mine!

A dat din cap că e de acord. Am urcat amândoi la mine.

Mama a întrebat-o politicos:

— Ce mai face tatăl tău?

Huang Răsărit n-a răspuns imediat, dar în priviri i se vedeau teama și tristețea.

Privirile părinților mei s-au intersectat din nou.

Era deja începutul lunii iunie la Urumqi, dar vara nu venise de-adevăratelea și nici primăvara nu plecase. Am considerat mereu că anotimpurile din Urumqi nu erau în copilărie la fel cu cele de acum; ce să mai spun de anotimpurile din restul țării?! Ulmii începeau să facă în acest sezon niște flori cărora le ziceam „mâțișori“. Și cum mulți oameni nu aveau ce să mănânce, dar aveau mulți copii de hrănit, se suiau în copaci și culegeau buchetelele, apoi amestecau florile cu mălai și puneau totul la fiert într-o oală, de unde ieșea un iz parfumat și dulceag.

Sub privirile întrebătoare ale părinților mei, Huang Răsărit a început să mă învețe alfabetul fonetic.

Îmi amintesc că, în clipele de demult când ea mă învăța, mirosul acela parfumat și dulceag intra pe fereastră, umplându-mi inima de bucurie.

Bucuria asta mi-o fi adus-o primăvara... sau poate Huang Răsărit mi-o fi adus-o. Dacă stați bine să vă gândiți, fetele mereu emană o boare răcoroasă, care iese mereu din părul lor sau din haine. Iar dacă nu vă mai amintiți acest lucru, e mare păcat!

Chiar aveam inima plină de bucurie. În acel moment am dat-o uitării pe Ajitai, care ne părăsise. Cine știe, poate că bucuria asta mi-o fi adus-o chiar limba engleză?

8

Huang Răsărit, când vorbea în engleză, părea un pic arogantă. Celorlalți nu le venea ușor să pronunțe la fel. În schimb ea avea curaj și imita întocmai pronunția lui Wang Yajun, cu fiecare inflexiune. Așa mi-am dat seama că nu doar gustările din buzunar, ci și felul ei de a pronunța îmi stârnea pasiunea. Mă imaginam pronunțând și eu ca ea, dar nu îndrăzneam s-o fac, căci, fiind băiat, dacă aș fi vorbit engleză așa, m-aș fi făcut de râsul tuturor.

De n-ar fi fost acel incident din familia lui Huang Răsărit, ea ar fi rămas pentru totdeauna responsabilă clasei pentru ora de engleză, iar relația mea cu Wang Yajun n-ar mai fi evoluat și nici nu s-ar mai fi întâmplat între mine și acest profesor de engleză ceea ce s-a întâmplat.

Într-o bună zi, Wang Yajun a spus că data viitoare aveam să învățăm cuvântul *family*. Era un cuvânt cald – „familie, casă”. Casa părintească. Poza de familie.

Wang Yajun ne-a spus:

— Dacă vreți să înțelegeți acest termen, cel mai bine ar fi ca toată lumea să aducă poze de familie.

În momentul acela, nimeni n-a înțeles ce înseamnă „poză de familie”. Atunci Wang Yajun a detaliat: poza de familie este fotografia în care apar împreună toți cei dintr-o familie.

Până la urmă, din toată clasa, doar o singură elevă a adus poza de familie, și aceea a fost Huang Răsărit.

S-a ridicat de lângă mine, s-a dus la catedră și, când a ajuns în dreptul profesorului de engleză, pe fața ei a înflorit un zâmbet ca al zorelelor. Pe urmă i-a dat lui Wang Yajun fotografia, pusă într-o ramă de pe vremuri.

Wang Yajun a privit-o puțin și a spus:

— E cea mai frumoasă fotografie de familie din câte am văzut.

Atunci, de emoție, obrații lui Huang Răsărit s-au înroșit și mai tare. Neputând să-și țină în frâu bucuria, și-a întors privirile spre noi, apoi a lăsat capul în jos.

Privind poza aceea cu atenție, am observat că ochii celor trei membri ai familiei lui Huang Răsărit nu erau ațintiți asupra unui punct anume, ci fiecare privea în altă direcție. Tatăl ei se uita spre stânga, mama spre dreapta, iar ea privea drept înainte. Văzând poza aceea, impresia mea a fost că nu sunt uniți. Și asta considera Wang Yajun drept cea mai bună poză de familie?! După ce am devenit adult și am cunoscut câțiva străini, am descoperit că din politețe se exprimau așa – „că ăsta al tău e cel mai bun“ sau „ăla al tău e cel mai bun“. Însă, de fapt, era vorba despre un fel manierat de a vorbi. Și mereu îmi aminteam de Wang Yajun, care zisese că aia era cea mai frumoasă poză de familie din câte văzuse.

În ziua aceea, Huang Răsărit chiar a fost în centrul atenției: sub privirea îngăduitoare a lui Wang Yajun, ținând în mână fotografia familiei sale, a arătat spre bărbatul din poză spunând „*Father*“, apoi indicând spre femeie a pronunțat „*Mother*“. La urmă a zis: „*I love my family.*“*

După aceea, în calitate de responsabilă a clasei, Huang Răsărit a dat tonul întregii clase, astfel încât toți să rostească după ea: „Tată – tată... Mamă – mamă... „Familie – familie.“

Eram un pic invidios. Adevărul e că mi-aș fi dorit să fiu eu responsabilul clasei la ora de engleză, însă nu mă puteam compara cu ea. În engleză, numai ea putea să pronunțe cuvântul „tată“ atât de clar și răspicat.

Era o zi ploioasă, așa că după ore ne-am dus direct acasă.

* Îmi iubesc familia, în engl. în original. (N. red.)

Huang Răsărit mergea înainte, eu veneam în urma ei. Era foarte drăguță așa cum pășea, în timp ce părul i se legăna încoace și încolo. Razele soarelui mai răzbeau, când și când, printre nori, dar se trăgeau iute înapoi, colorând în fel și chip ȳtele de mătase ale ploii. Am început să merg mai repede ca ea, dar când s-o depășesc, mi-a spus deodată:

— Am văzut și eu când a fost pălmuit tatăl tău.

N-am îndrăznit s-o privesc. Eram cătrănit, nu voiam ca alȳii să aducă în discuȳie subiectul ăsta.

Apoi mi-a spus:

— Tatăl tău a lăsat o ureche nepictată.

N-am băgat-o în seamă, ci am iuȳit pasul și am întrecut-o, dorind să scap odată de ea.

Dar nu s-a lăsat:

— Chiar dacă a greșit, tot nu trebuia ca aceia să dea în el.

I-am zis:

— Tata a adăugat după aia și cealaltă ureche, dar a fost și mai rău.

M-a privit în ochi, întrebând:

— Tatăl tău se ceartă cu mama ta?

— Nu se ceartă, i-am zis.

Atunci ea a remarcat:

— Ce bine trebuie să fie la voi! Mama ta e așa de amabilă... Când o să mă fac mare, aș vrea să fiu ca mama ta: intelectuală, drăguță cu oamenii, respectuoasă.

— Ce te face să spui toate astea? am întrebat-o.

— Mama mea e ceva de speriat, a spus ea. Se ceartă zilnic cu tata. Iar tata a zis că are și el o vârstă, nu mai suportă.

Nu-mi plăcea să vorbesc cu ea despre astfel de lucruri, așa că am grăbit pasul.

Din urma mea am mai auzit-o spunând ceva, dar n-am înȳeles ce.

Am ajuns la noi în bloc. Cred că am mai spus, dar vreau să subliniez încă o dată că ea locuia în același bloc cu mine; noi stăteam la 3, ea la parter.

De cum am intrat în clădire, am simțit că se întâmplase ceva.

Se auzea cineva plângând. Era plânsetul mamei lui Huang Răsărit, dar nici nu putea fi numit plânset, mai degrabă era un urlet, un vaiet.

Instinctiv, am cotit la stânga, în loc să urc scările. În fața apartamentului lui Huang Răsărit se adunaseră mulți oameni. Doar stăteau acolo și se uitau, fără să intre în casă.

M-am gândit că părinții lui Huang Răsărit se certau din nou, așa că m-am strecurat dorind să văd încăierarea.

Dar totul era nemișcat, în afară de mama ei, care plânga în hohote.

Am trecut pe lângă adulți, mai bine zis m-am strecurat pe sub ei, și l-am văzut pe tatăl lui Huang Răsărit spânzurat, cu limba scoasă de-un cot.

M-am dumirit: nenea Huang, adică tatăl lui Huang Răsărit, acest general de armată al Partidului Naționalist, se spânzurase.

Îmi amintesc și acum expresia de pe chipul lui Huang Răsărit la vederea tatălui ei spânzurat de tavan: mai întâi a făcut ochii mari, pe urmă a încremenit ca și cum ar fi văzut o fantomă, după care s-a dat înapoi privind în sus, ca și cum ar fi făcut un salt cu spatele, și a căzut.

Unii au început să strige – să-l dea jos. Atunci mi-a apărut din nou înaintea ochilor fotografia de familie pe care Huang Răsărit tocmai o prezentase întregii clase.

Eram cuprins de frică și înfiorat de emoție. În copilărie, nu prea aveai ce drame să vezi. Tot ce puteai vedea era cum se mai lua unii la bătaie, cum se mai sinucideau alții, dar, de fapt, uneori era chiar plăcut să palpiți de groază. Ca și cum ai fi urmărit o piesă într-un teatru mic, simțind toate personajele din piesă cum interpretează chiar acolo, lângă tine, și decorul, și liniștea, și gesturile personajelor, sunetele, luminile, expresiile – cele mai savuroase fiind replicile acelor care abia intrau în scenă. Ingredientele groazei reușeau mereu să te stârnească. Fiindcă, în general, nu se întâmpla nimic extraordinar, când auzai deodată de

moartea cuiva cunoscut, parcă te lua prin surprindere mai mult decât de obicei. Era ceva care te scotea din amorțeala vieții cotidiane.

În entuziasmul groazei care mă cuprinsese, m-am trezit tras cu putere în spate de cineva.

Când m-am întors, am văzut că era tata. Totuși, nu voiam să merg acasă.

Dar el pur și simplu m-a luat de acolo, ba m-a și apucat de ureche – cam ca omul acela care îl apucase pe el de ureche –, apoi m-a luat de lângă mort, de lângă Huang Răsărit, care zăcea la podea, și de lângă mama ei, al cărei plânsset devenise ceva mai melodios.

După ce m-a adus în casă, tata mi-a spus:

— Să nu te mai bagi în astfel de belele!

Eu i-am zis:

— De ce oamenii care se spânzură scot limba așa, afară?

Tata s-a gândit puțin și a zis:

— Poate pentru că mai aveau ceva să spună înainte să moară.

— Limbile oamenilor sunt mai lungi decât ale porcilor, am constatat eu. La cantină, când se tăiau porci, am văzut eu că limbile lor sunt doar atât.

Și am desenat în aer cu mâinile, arătând cam cât.

Tata a râs incredul:

— Că mulți porci tăiați ai văzut tu...

L-am contrazis dând din cap și i-am explicat:

— După ore, de câte ori se taie un porc la cantină, mă duc să mă uit de fiecare dată, că îmi place.

Tata a râs iarăși, de parcă l-ar fi bucurat nenorocirea altuia, și a remarcat:

— Huang Zhen trebuia să moară de mult.

Am rămas înmărmurit; nu știam dacă nu cumva auzisem altceva.

Tata a mai stat puțin pe gânduri, apoi mi-a spus:

— Să nu te mai duci să te uiți cum se taie porcii, e prea multă mizerie!

S-a întors și mama acasă (de cum a intrat, i-am văzut expresia veselă) și-a zis:

— A murit Huang Chen?

Tata i-a răspuns dând din cap.

Mama l-a îndemnat:

— Azi au tăiat porcul la cantină, hai repede să luăm niște tocană și niște orez.

Luând castroanele cu el, tata a început să-i dea detalii:

— Cică i-ar fi găsit un revolver într-o cutie din casă.

— Adevărat? am întrebat eu.

— Să nu începi să trăncănești pe-afară! m-a prevenit mama.

Atitudinea alor mei mă băga în sperieți. Oare, ce-i face pe oameni să devină așa de entuziasmați când află deodată de moartea cuiva, de parcă ar fi vreo sărbătoare? Adică, eu eram doar surprins, însă ei erau de-a dreptul veseli – de ce? Și Huang Răsărit tocmai spusese că vrea să fie ca mama, când se face mare. Că e „intelectuală” și „respectuoasă”.

Mai târziu mi-am dat seama că aceste chestiuni ce țin de caracter mi le-au transmis și mie. Când am intrat în noua eră, am avut deseori senzația că port în mine astfel de apucături și, oricât m-aș strădui să nu le văd, mă trezesc că totuși încerc să le găsesc o justificare: când vezi nenorocirea altora, parcă o simți mai ușoară pe-a ta.

La cantină era deja o mare de oameni.

Eu și ai mei ne-am așezat la cozi diferite.

La o coadă, se dădea tocană de porc. La aia se așezase tata.

La o altă coadă, se dădea orez alb. Prin părțile noastre așa se spunea la orezul fiert – „orez alb”. În prezent, nimeni nu-i mai zice așa, nu știu dacă așa era și la voi pe timpurile acelea. La coada aceea stătea mama.

Și o altă coadă era pentru terci; ăla era gratis, fără bani. M-am așezat la ea. Deodată, am simțit că mă trage cineva din spate. Când m-am uitat, era Li Lături. Ținea în mână o porție de tocană de porc. Mi-a zis râzând:

— Azi o facem lată, mâncăm tocană de porc.

Știam că tatăl lui Li Lături era zidar. Erau săraci, pentru ei să mănânce tocană de porc însemna „s-o facă lată“.

Văzând că nu spun nimic, Li Lături își dădu seama:

— Au orez alb. Ai venit cu-ai tăi? Ai naibii ce sunteți!

M-am uitat la mama și la tata cum se înghesuiau în grămada aceea de oameni și mi s-a făcut jenă, când le-am văzut expresiile hămesite și lacome.

Li Lături mi-a zis să-l las să se bage în fața mea. L-am lăsat.

Apoi a zis:

— Mă crezi c-aș fi în stare să mănânc toată marmita aia cu orez alb?

— N-ai fi, l-am contrazis, că doar n-ai ditamai stomacul.

— Mi-aș băga capul în oală, a spus el, iar cu fundul aș sta pe căcăstoare. Aș mânca și m-aș căca. În felul ăsta, aș putea mânca oricât.

Am râs și i-am spus noutățile:

— Ai auzit că s-a sinucis tatăl lui Huang Răsărit?

Li Lături a fost vădit surprins, iar pe față parcă i-au apărut niște riduri ca de om bătrân, când a zis:

— Și tocmai ce i-am văzut în clasă poza de familie fericită. Cum a murit?

I-am zis:

— S-a spânzurat.

N-am mai scos niciunul vreo vorbă, până când ne-am luat mâncarea și am ieșit din cantină.

Pe drumul spre casă, am văzut mulți vecini de bloc care, era clar, aflaseră că tatăl lui Huang Răsărit murise. Se salutau cu ai mei și își transmiteau noutățile. Cică venise cineva de la comitetul revoluționar.

Când am intrat în bloc, m-am dus cu mâncarea în mână la Huang Răsărit. Ușa era încă deschisă, iar înăuntru se aflau mulți oameni. Tatăl ei fusese luat deja. Huang Răsărit plângea pe pat.

Lângă ea, Li Lături o îmboldea cu castronul de tocană și orez să mănânce. Nici nu și-a dat seama că mă uit la ea. M-am întors și am ieșit de acolo, oarecum rușinat de bunătatea lui Li Lături.

Acasă, noi trei am mâncat cu multă poftă.

Din gurile alor mei răsunau zgomotele mestecatului, de parcă n-ar mai fi mâncat niciodată orez și tocană. Sau de parcă n-ar fi fost ditamai intelectualii, ci unii de teapa părinților lui Li Lături. Și-n timp ce mestecau de zor, îți venea să pui biciul pe ei, să dai cu sete până ce nu le-ar mai fi trebuit mâncare.

Mă simțeam plictisit și, poate că din cauza morții tatălui lui Huang Răsărit, mi-a venit deodată o idee, așa că i-am întrebat pe tata și pe mama:

— Ce ziceți, toată lumea spune că președintele Mao o să trăiască 200 de ani... Chiar așa o fi?

Mama, când m-a auzit, s-a schimbat la față, a luat bețișoarele și mi-a ars una în cap – cu sete și așa de repede, că nici n-am mai avut când să mă feresc –, zicând:

— De unde să știm noi?

Tata se uita la mine, dar fața lui parcă se urâțise.

Dăduse tare și mă durea. În depărtare, se auzea un cântec popular din Hunan. A intrat plutind la noi în casă, amestecându-se cu bocetul mamei lui Huang Răsărit și cu privirea furibundă a mamei. Nu mi-ar fi trecut prin cap că o astfel de întrebare poate stârni o reacție atât de violentă din partea mamei. Dăduse tare de tot, de parcă n-aș mai fi fost copilul ei, de parcă nu ea mi-ar fi pus numele acela care nu era nici de băiat, nici de fată: Liu Dragoste. M-am apucat de cap, chircindu-mă și strâmbându-mă, ca să vadă cât de tare mă doare.

În cele din urmă, tata s-a pus la mintea mea de copil răzgâiat și mi-a zis pe un ton serios:

— De acum înainte, oriunde te-ai afla, să nu mai pui o astfel de întrebare. M-ai auzit?

N-am scos niciun sunet.

Atunci tata a vorbit mai tare:

— M-ai auzit?

M-am uitat la el și, văzându-i sălbăticia din privire, i-am confirmat:

— Te-am auzit.

Înăuntru se făcuse cald și mama s-a dus să deschidă geamul. Acordurile melodiei de afară au intrat pe nesimțite pe fereastră. Erau glasurile fetelor din brigada de propagandă:

*Noi, comuniștii, suntem ca sămânța.
Poporul e ca glia, roditor.
Acolo unde suntem semănați,
Noi trebuie să pătrundem în popor.*

Cântau lent, ca și cum ar fi fost vreo baladă, peste glasurile lor unduindu-se o muzicuță. Aminteau de niște paie de orez le-gănându-se pe luciul apei. Nu știu de ce m-a impresionat atât de mult acest cântec, mai ales că nu-l mai auzisem niciodată cântat într-un asemenea ritm. Părea nespus de frumos, ca un imn coborât de fete din împărăția cerurilor. Pe atunci nu știam eu de biserici, știam doar de moschei, dar cântecul venea parcă dintr-un loc religios, dintr-o credință adânc păstrată în inimă, nobilă și atât de pură, că am și uitat de lovitura pe care mi-o dăduse mama. Eram cufundat pentru întâia oară în viață într-un curcubeu de sentimente, stârnite de muzica aceea. Vocile fetelor mă făceau să mă gândesc la strălucirea din privirile lor. Mi-am amintit atunci de momentul acela când, copil fiind, am zărit-o fără să vreau pe Huang Răsărit pe oliță, după ce îi făcuse maică-sa baie. Și, cum stătea acolo ciucită fără nimic pe ea, lumina puternică îi oglindea, parcă, fiecare particică al trupului.

Mâncam în tăcere afundat în fanteziile mele, când deodată tata a spus:

— Huang Zhen ăsta a avut și el calitățile lui. Data trecută când l-au acuzat în ședința de critică, i-au pus pe cap un coif și l-au obligat să îngenuncheze. Dar el nu s-a supus. Abia când l-a pocnit cineva peste picior, n-a mai avut încotro și s-a lăsat în genunchi.

Mama nu i-a răspuns.

Tata a continuat:

— Eu nu-s așa de prost. Dacă-mi zice cineva să mă așez în genunchi, păi mă pun în genunchi.

De data asta, mama l-a întrerupt:

— Nu mai vorbi despre asta! Nu mai vorbi despre asta... Doar la gândul ăsta, mă trec fiori. Nu și-a găsit și el în viața asta o nevestă cumsecade. Așa e, femeia asta a lui a fost groaznică, dar ai uitat că, odată, când mi-am pierdut portofelul la parter, ea l-a găsit și mi l-a adus. Sau, când a fugit Liu Dragoste de la grădiniță, ei ne-au ajutat să-l căutăm, până în miez de noapte.

Tata a aprobat-o:

— Eu am zis de mult: când un bărbat se sinucide, în realitate nevestă-sa e cea care l-a ucis. Moartea lui e ca în dramele lui Stanislavski – s-o vadă ceilalți. Dar principalul spectator e chiar nevestă-sa. Aflat în culmea disperării, el vrea ca, prin moartea lui, s-o impresioneze pe ea, s-o îmbuneze și, încă dinainte de-a muri, se gândește la cum se vor petrece toate după moarte, la jalea soției și a copiilor.

Mama parcă s-a întristat mai mult ca oricând, iar din ochi au început să-i curgă lacrimi. Încetișor, plânsul ei mut l-a afectat și pe tata, care a luat-o de mână și i-a spus:

— Eu n-am să mor așa. Am să trăiesc până în ziua când toate vor fi normale. Nu poți să iei în stăpânire primăvara și razele soarelui pentru totdeauna.

Când tata a spus cuvintele astea – „să iei în stăpânire primăvara și razele soarelui“ –, privirea lui s-a umplut de ură, de parcă ar fi vrut să omoare pe cineva. Dar apoi s-a mai liniștit și a zis:

— Eu... Xuan Qi, te rog, ascultă-mă! Tot ce-am realizat eu, și teatrul, și școala, toate astea nu sunt, de fapt, realizările mele. Nu mi-am făcut monument. Numai Pușkin merită un monument. În viața mea, nu mi-a reușit decât un singur lucru, și anume să te găsesc pe tine, o femeie atât de caldă și de bună. Dacă n-ai fi fost tu, eu n-aș fi avut putere să îndur, n-aș fi supraviețuit.

Mama încă mai plângea, însă de data asta cu sonor. Și asta mă umplea de jale, chiar dacă tocmai mă lovise. Uitasem. Nu mai voiam decât să n-o mai aud plângând.

Privindu-i pe mama și pe tata cum se țineau de mână, pentru o clipă, am avut o senzație de neputință. Mi-aș fi dorit să găsesc o crăpătură în pământ, să mă strecur în ea, ca să nu le mai văd expresia de pe chip, dar mai erau și suspinele, care tot s-ar fi auzit.

9

Când am terminat orezul și tocana, terciul deja se răcise. Limba scoasă a tatălui lui Huang Răsărit avea să-mi rămână în memorie pentru totdeauna. Și azi, la nu știu câți ani distanță, când mă duc la supermarket, mereu mă tem să nu văd vreo limbă de porc, deși știu că sunt tare gustoase. Dar lasă, să le mănânce alții...